

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 41 1 P 008110 19 Rev
Sarajevo, 16.03.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Amre Hadžimustafić, kao predsjednice vijeća, dr.sc. Danice Šain i Fatime Mrdović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja H. I. i N. S. iz mjesta P. bb, Općina O., zastupanih po punomoćniku N. S., advokatu iz S., protiv tuženog S. I. iz mjesta P. bb, Općina O., zastupanog po punomoćniku S. Z., advokatu iz S., radi utvrđivanja ništavosti ugovora, v.s. 30.001,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Zenici broj 41 1 P 008110 18 Gž od 21.11.2018. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 16.03.2021. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

Odbija se zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka nastalih u povodu revizije.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Visokom Odjeljenje u O. broj 41 1 P 008110 17 P od 03.05.2018. godine odbijen je u cjelosti kao neosnovan tužbeni zahtjev tužitelja da se utvrdi da je apsolutno ništav i da je bez pravnog dejstva ugovor o doživotnom izdržavanju, zaključen 09.08.1996. godine, između M. I., kao primaoca izdržavanja i S. I., kao davaoca izdržavanja, ovjeren kod Osnovnog suda Olovo pod brojem R-31/96, dana 09.08.1996. godine, te da se naloži zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda Visoko, da na temelju ove presude izvrši brisanje prava vlasništva sa dijelom 1/1, upisano rješenjem ZK ureda Općinskog suda u Visokom broj 041 0 Dn 17 003049 od 18.05.2017. godine, u korist S. I. na nekretnini označenoj kao k.č. 204, Podnjivica, ukupne površine 344 m², dvorište 294 m² i stambena zgrada površine 50 m², upisanoj u ZK izvadak broj 605, KO O., te da uspostavi zemljišnoknjižno stanje kakvo je postojalo prije provedenog upisa, kao i da tužiteljima plati parnične troškove. Obavezani su tužitelji da tuženom naknade troškove postupka u iznosu od 2.975,00 KM, sve u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 41 1 P 008110 18 Gž od 21.11.2018. godine žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova sastava odgovora na žalbu kao neosnovan.

Protiv drugostepene presude tužitelji su blagovremeno izjavili reviziju iz razloga propisanih odredbom člana 240. ZPP, sa prijedlogom da se ista usvoji, preinači pobijana presuda, uz naknadu troškova sastava revizije u iznosu od 1.491,80 KM ili ista ukine u cjelosti i predmet vrati drugom vijeću drugostepenog suda na ponovno suđenje.

Nije podnesen odgovor na reviziju.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji i po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 241. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavosti ugovora o doživotnom izdržavanju, zaključenog 09.08.1996. godine, između M. I., kao primaoca izdržavanja i S. I., kao davaoca izdržavanja, brisanje prava vlasništva S. I. na nekretnini koja je bila predmet ugovora, te uspostava zemljišnoknjižnog stanja kakvo je postojalo prije provedenog upisa.

U postupku pred prvostepenim sudom je utvrđeno da je ugovorom o poklonu ovjerenim kod Osnovnog suda u Olovu pod brojem OV. I. br. 133/95, dana 26.10.1995. godine, prednik tužitelja S. I. poklonio sinu M. I. nekretninu koja je predmet spora, a koja je po starom premjeru bila označena kao k.č. broj 413/4, zv. P., neplodno zemljište, površine 420m², upisana u pl. broj 1009 k.o. O., na ime S. I., zajedno sa kućom u izgradnji dimenzija 7x7m. Nije bilo sporno u prvostepenom postupku da je ugovorom o doživotnom izdržavanju broj R-31/96 od dana 09.08.1996. godine, ovjerenim kod Osnovnog suda u Olovu, M. I. i tuženi S. I. zaključili isti kojim je primalac izdržavanja tuženom ostavio poslije svoje smrti kuću izgrađenu na k.č. broj 13/4, zv. P., neplodno zemljište, zajedno sa okućnicom površine 420m², upisanu u KK uložak broj 1009 k.o. O., čime ovlašćuje davaoca izdržavanja, odnosno tuženog, da se poslije njegove smrti upiše kao vlasnik nekretnine na osnovu sklopljenog ugovora. Ugovor je proveden nakon smrti primaoca izdržavanja, s tim da je navedeni ugovor uložen u spis Osnovnog suda u Olovu broj R-19/97, prilikom sklapanja ugovora o doživotnom izdržavanju od 26.04.1997.godine između istih ugovarača. Zatim nije ni sporno da je tužbom od 06.09.1996. godine S. I. kao tužitelj pokrenuo parnicu protiv M. I., a radi raskida ugovora o poklonu koji je sklopljen dana 26.10.1995.godine, a raskid ugovora je tražen jer se, po navodima tužitelja, poklonoprimac M. I. ponašao neblagodarno prema tužitelju S. I. kao poklonodavcu. Ovaj postupak je završen zaključenjem sudskog poravnania sklopljenog pred Osnovnim sudom u Olovu broj P-99/96 od 24.02.1997. godine, a istim je izmijenjen ugovor o poklonu od dana 26.10.1995. godine, na način da tuženi M. I. zadržava sprat poklonjene kuće i polovinu spomenute parcele, dok se drugi sprat i druga polovina parcele vraćaju u posjed S. I. Zapisnik o sudskom poravnanju je potpisao M. I., dok je S. I. na ugovor stavio otisak prsta. Zatim nije ni sporno da je vođen ostavinski postupak pred prvostepenim sudom pod broj 41 1 O 005635 14 O iza M. I., te da je tuženi prijavio postojanje ugovora o doživotnom izdržavanju od 09.08.1996. godine, pri čemu nije spomenut ugovor iz 1997.godine, a ovaj postupak je

¹ "Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05, 19/06, 98/15

prekinut i tužitelji upućeni da, u roku od 30 dana, pokrenu parnicu radi osporavanja ugovora o doživotnom izdržavanju. Dalje je utvrđeno da je rješenjem prvostepenog suda broj 41 1 O 005635 17 O2 od 30.11.2017. godine odlučeno da se zaostavština iza M. I. neće raspravljati obzirom da je utvrđeno da isti nije imao imovine.

Nije bilo sporno u prvostepenom postupku da je rješenjem prvostepenog suda broj O-10/99 od 08.09.2001. godine, proveden ostavinski postupak iza umrlog S. I., kao i da nekretnina koja je bila predmet ugovora o doživotnom izdržavanju, označena kao k.č. broj 413/4, zv. P., neplodno zemljište, površine 420m², upisana u PL broj 1009 k.o. O., nije bila predmet ostavinske rasprave iza umrlog S. I. iz čega proizilazi da sudsko poravnanje broj P-99/96 od 24.02.1997. godine, nije bilo provedeno u zemljišnim knjigama. Nesporno je da je zaključen i ugovor o doživotnom izdržavanju ovjeren kod Osnovnog suda u Olovu broj R-19/97 od 29.04.1997. godine, između M. I. i tuženog, pri čemu je predmet ugovora bila nekretnina označena kao sprat porodične kuće, sagrađene na k.č. 413/4, zv. P. k.o. O. i 1/2 okućnice. Iz navedenog ugovora, kako je utvrđeno u prvostepenom postupku, ne proizilazi da su ugovarači naznačili da se ovim ugovorom stavlja van snage ugovor koji je bio sklopljen između njih pod brojem R-31/96, dana 09.08.1996. godine. Utvrđeno je u prvostepenom postupku da ugovor od dana 09.08.1996. godine nije proveden kao dokaz u postupku sklapanja novog ugovora, a da je novi ugovor uložen u spis predmeta nakon potpisivanja i ovjere od strane sudije Ibrahima Bubić. Nije ni sporno da je tuženi upisan kao vlasnik sa udjelom 1/1, na parceli broj 204, označenoj kao P., dvorište površine 294 m² i stambena zgrada površine 50 m², a pravo vlasništva je upisano dana 29.06.2017.godine na osnovu ugovora o doživotnom izdržavanju broj R-31/96, od 09.08.1996. godine. Nesporno je da u zemljišnim knjigama nikada nije vršeno cijepanje k.č. 413/4 po starom premijeru, a parceli broj 413/4 k.o. O., starog premjera, odgovara parcela broj 204 k.o. O., novog premjera. Nije bilo sporno u prvostepenom postupku da je rješenjem Skupštine Općine Olovo broj 03/4-351-72 od 09.07.1973. godine M. I. izdata dozvola za gradnju porodične zgrade na parceli broj 413/4, da je isti izvršio priključak električne energije i vode u novoizgrađenom objektu u K. P. dana 19.12.1974. godine, a da je priključenje izvršeno na osnovu građevinske dozvole broj 03/4-351-72. Na tako utvrđeno činjenično stanje, a koje je i po ocjeni drugostepenog suda od odlučnog značaja za ishod predmetnog spora, prvostepeni sud je primijenio materijalno pravo odredbe iz člana 47, 51, 52. i 103. Zakona o obligacionim odnosima² - ZOO, kada je odlučio kao u svojoj presudi.

Prvostepenom presudom tužitelji su odbijeni sa tužbenim zahtjevom zbog toga što nisu dokazali da je ugovor o doživotnom izdržavanju broj R-31/96 sklopljen između M. I. i S. I. apsolutno ništav i bez pravnog dejstva.

Drugostepeni sud je prihvatio utvrđeno činjenično stanje, obrazloženje i odluku prvostepenog suda. Smatra da se u konkretnom slučaju radilo o pravno valjanom ugovoru o doživotnom izdržavanju, koji je regulisan odredbom člana 120. Zakona o nasljeđivanju³ - ZON. Ne nalazi razloge za njegovu ništavost po odredbama člana 103 – 110. ZOO. Okolnost da je primalac izdržavanja (brat tužitelja) zaključio dva ugovora o doživotnom izdržavanju sa davaocem izdržavanja (sa tuženim u ovom postupku) u

² "Sl.list RBiH", br. 2/92, 13/93, 13/94 i "Sl.novine FBiH", br. 29/03 i 42/11

³ "Sl.list SR BiH", br. 7/80, 15/80

kojima su predmet iste nepokretnosti (ugovor broj R - 31/96 od 09.08.1996. godine i ugovor broj R - 19/97 od 26.04.1997. godine), smatra drugostepeni sud da ugovor od 09.08.1996. godine ne čini ništavim, jer su oba ugovora zaključena u skladu sa odredbom člana 120. ZON a ne postoje, pravilno smatra drugostepeni sud, razlozi za njegovu ništavost po odredbi člana 103 – 110. ZOO.

Presuda drugostepenog suda je pravilno i zakonito donesena.

Neosnovano tužitelji u reviziji ukazuju da je apsolutno ništav ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen pod brojem R – 31/96, jer da je njegovim zaključenjem povrijeđena odredba člana 103. ZOO.

Prema odredbi člana 103. ZOO ugovor, koji je protivan ustavu, prinudnim propisima ili moralu je ništav ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Dakle, ništavim ugovorima pravni poredak ne priznaje pravno dejstvo. Prema ZOO postoje i drugi razlozi ništavosti i to poslovna nesposobnost stranaka, nesporazum prilikom izjave volje, nemogućnost, nedopuštenost i neodređenost, odnosno neodredivost predmeta obaveze (činidbe), nedopuštenost i nepostojanje osnove, a pod izvjesnim uvjetima i nepostojanje određene forme.

Predmetni ugovor, kako pravilno nalaze nižestepeni sudovi, a ne osporavaju ni tužitelji, zaključen je u zakonom propisanoj pisanoj formi i ovjeren od strane sudije (čl. 120. ZON). Pored navedenog, predmet i osnov ugovora nisu nedopušteni, predmet je određen, ne postoji nesporazum kod očitovanja volje, u toku postupka tužitelji nisu doveli u sumnju poslovnu sposobnost primaoca izdržavanja niti su predlagali dokaze na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da on nije bio sposoban za rasuđivanje. Eventualne mane volje primaoca izdržavanja vodile bi rušljivosti ugovora o doživotnom izdržavanju zbog kojih bi se ugovor mogao poništiti, a ne utvrditi njegova ništavost. Isto tako iz stanja spisa proizilazi da primaoc izdržavanja za svoga života nije tražio raskid ugovora o doživotnom izdržavanju iz razloga neizvršavanja obaveza, a niti to sada tvrde tužitelji da tuženi nije izvršio svoje obaveze iz zaključenog ugovora o doživotnom izdržavanju. Prema tome ispravno prihvata drugostepeni sud zaključak prvostepenog suda da tužitelji nisu dokazali ništavost predmetnog ugovora o doživotnom izdržavanju.

Ne stoji revizioni navod tužitelja da je zbog sudskog poravnanja sklopljenog pred Osnovnim sudom u Olovu pod brojem P – 99/96 od 24.02.1997. godine, kojim je izmijenjen ugovor o poklonu od 26.10.1995. godine, prema kojem je M. I. dobio na poklon 1/2 predmetnih nekretnina od S., niti zbog zaključenog ugovora o doživotnom izdržavanju od 26.04.1997. godine između M. i tuženog S., ništav ugovor o doživotnom izdržavanju od 09.08.1996. godine.

Sudsko poravnanje nije provedeno u zemljišnoj knjizi, a novim ugovorom o doživotnom izdržavanju od 1997. godine nije stavljen van snage ugovor o doživotnom izdržavanju iz 1996. godine čije se utvrđenje apsolutne ništavosti traži, oba između istih stranaka M. i tuženog S., jer je prvi ugovor zaključen u zakonom propisanoj formi i na osnovu istog se tuženi S. upisao kao vlasnik na predmetnoj nekretnini sa 1/1.

Drugostepeni sud pravilno cijeni da i okolnost da je ugovorom o doživotnom izdržavanju iz 1996. godine raspolagano tuđom nekretninom, ne bi činila taj ugovor ništavim, već isti ne bi imao pravni učinak prema suvlasniku u onom dijelu u kojem je raspolagano njegovom imovinom. I po shvatanju ovog suda, čak i da je M. I. raspolagao dijelom kuće koji nije njegov, to ne bi predmetni ugovor činilo apsolutno ništavim u smislu člana 103. ZOO, već jedino taj ugovor ne bi proizvodio pravni učinak u odnosu na eventualni suvlasnički dio S. I., a ovo kod činjenice da je M. I. raspolagao imovinom na kojoj je bio upisan kao vlasnik sa dijelom 1/1 u zemljišnim knjigama. Činjenica je da je između M. I. i S. I. sklopljena sudska nagodba koja nikada nije provedena u zemljišnim knjigama i na koju se tužitelji nisu protivili u ostavinskom postupku iza S. I., a kako to ispravno prihvata drugostepeni sud, ne može dovesti do ništavosti ugovora koji se pobija ovom tužbom iako je sklopljen novi ugovor o doživotnom izdržavanju 1997. godine, a kod činjenice da prethodno sklopljeni ugovor nije stavljen van snage, odnosno da nije raskinut. Iz svega proizilazi da je M. I. raspolagao svojom imovinom pri čemu je nesporno da je to učinio svojom voljom.

Neosnovano se tužitelji pozivaju na promijenjene prilike u smislu odredbe člana 153. ZON, za koje tvrde da su uticale na odnose ugovarača.

Tuženi je posjedovao valjano zaključen ugovor o doživotnom izdržavanju prema članu 120. ZON iz 1996. godine, na osnovu kojeg je upisan u zemljišnoj knjizi kao vlasnik 1/1 na predmetnoj nekretnini iz tog ugovora.

Nakon toga je zaključen drugi ugovor o doživotnom izdržavanju iz 1997. godine kojim je prednik tužitelja kao primalac izdržavanja prenio na tuženog ½ dijela na kući izgrađenoj na k.č. 413/4 zvana P., upisano u PL 1009 O. i na okućnici pov. 420 m², pod uslovom da ga tuženi izdržava do smrti i sahrani nakon smrti, što je tuženi prihvatio.

Zaključivanjem novog ugovora o izdržavanju nastupila je novacija ugovorne obaveze primaoca izdržavanja kao ugovorne strane, na šta je tuženi pristao potpisom na tom ugovoru, pa je tim ugovorom prestao da postoji raniji ugovor o doživotnom izdržavanju u izmijenjenom dijelu u smislu odredbe člana 350. stav 1. ZOO.

Međutim, tužitelji svojom tužbom nisu tražili utvrđivanje prestanka obaveze njihovog prednika kao primaoca izdržavanja u dijelu kojim je izmijenjen raniji ugovor o doživotnom izdržavanju, već su tražili utvrđivanje ništavosti tog ugovora, pa su sudovi pravilno primijenili član 103. ZOO kada su odbili takav zahtjev, jer pobijani ugovor o doživotnom izdržavanju nije bio zaključen protivno ustavu, prinudnim propisima ili moralu.

Nema zakonskog osnova za utvrđenje ništavosti ugovora o doživotnom izdržavanju zaključenog 1996. godine, niti mogućnosti da se po tom osnovu izvrši brisanje prava vlasništva sa 1/1, upisanog u korist tuženog.

Ostali revizijski prigovori nemaju uticaja na drugačije rješenje ove pravne stvari, pa ih ovaj sud nije posebno obrazlagao.

Slijedom izloženog, kako ne stoje razlozi revizije, a nema ni povreda odredaba materijalnog prava na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti (član 241. stav 1. ZPP) to je, primjenom odredbe člana 248. ZPP, revizija tužitelja odbijena kao neosnovana.

Tužiteljima nije dosuđen trošak sastava revizije u iznosu od 1.491,80 KM, jer nisu uspjeli u revizionom postupku (član 397. stav 1. ZPP, u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP).

Predsjednica vijeća
Amra Hadžimustafić, s.r.